Motion

1976/77: 297

av herr Ekinge m. fl.
om stödåtgärder för Gotland

Gotlands största problem är att arbetstillfällena är för få i förhållande till antalet personer som vill ha förvärvsarbete. Detta har flera samverkande orsaker men de viktigaste torde vara

att näringsgrenar med vikande sysselsättning har stor omfattning

att näringslivet är starkt säsongbetonat

att industrin sysselsätter ett relativt litet antal personer

att de små industriföretagen dominerar och att de ofta har svag ekonomi och låg lönsamhet

att kapitaltillgången är ringa

att kapitalets ålder inom t. ex. tillverkningsindustrin är hög

att lönerna vid jämförelse länen emellan är de lägsta i landet

att hemmamarknaden är liten och starkt avgränsad och

att priserna på konsumtionsvaror är relativt höga.

Av Gotlands ca 23 000 yrkesverksamma personer med 20 timmars eller längre veckoarbetstid var under t. ex. december 1976 inte mindre än 1 621 föremål för arbetsmarknadspolitiska åtgärder, såsom arbetsmarknadsutbildning, beredskapsarbeten, arbetsprövning och arbetsträning, skyddat arbete, arkivarbete och halvskyddad sysselsättning. Det innebar att över 7 % av den yrkesverksamma befolkningen var föremål för sådana åtgärder. Till detta kan läggas att av de 1 442 arbetssökande under samma månad saknade 521 arbete när de sista gången i månaden hade kontakt med arbetsförmedlingen. Tilläggas kan att andelen ungdomar under 25 år ökat kraftigt och utgjorde 61 % av samtliga sökande. Andelen kvinnor var 55 %.

Länsarbetsnämnden framhåller i sin redogörelse för arbetsmarknadsläget och arbetsmarknadsutsikterna för första halvåret 1977 att hösten 1976 präglats av minskad efterfrågan på arbetskraft; antalet nyanmälda lediga platser under månaderna september–november uppgick till endast 88 % av antalet under motsvarande månader 1975, då antalet nyanmälda lediga platser minskade med 26 % jämfört med samma tidsperiod 1974. Särskilt kraftig var nergången inom yrkesområdet tillverknings- och maskinarbete. Under nämnda månader 1976 gick platsantalet ner med 39 % trots att efterfrågan på byggnadsarbetare var avsevärt högre än ett år tidigare. Inom flera betydelsefulla branscher ersattes inte den naturliga avgången, utan arbetsstyrkorna minskade. Detta gällde t. ex. den teletekniska industrin och gummiindustrin samt bryggeriindustrin, där det enda företaget på Gotland kom-

mer att lägga ner sin verksamhet under våren. Det statliga bolaget Pripps Bryggerier övertar distributionen och försäljningen och fraktar varorna till Gotland från fastlandet. Även inom vissa delar av verkstadsindustrin och sjöfarten förelåg varsel och betydligt minskad efterfrågan på arbetskraft.

Till detta kommer den mera långsiktiga nedgången i antalet yrkesverksamma inom jordbruket. Sedan 1970 torde sysselsättningen ha minskat med ca 1 000 personer i jordbruket. I stort sett var det hösten 1976 endast inom byggnadsverksamheten som efterfrågan på arbetskraft var större än tillgången, närmast beroende på cementindustrins stora satsning i Slite.

Läget är således bekymmersamt på Gotland och torde så förbli under lång tid enligt av länsstyrelsen gjorda beräkningar i länsprogram 1974.

Riksdagens beslut 1972 att Gotland skulle tillhöra det allmänna stödområdet liksom besluten om utjämningen av fraktkostnaderna över havet har varit positiva åtgärder. Sysselsättningsstödet, som riksdagen beslöt om år 1974 och som begränsades till företag som fått regionalpolitiskt stöd, har på grund av begränsningen fått mycket liten betydelse. Sysselsättningsstödet skulle få avsevärt större regionalpolitisk betydelse om begränsningen avskaffades och de gotländska företag som utökade antalet sysselsatta utan större investeringar också kunde få detta stöd. Därigenom skulle företagen få bättre ekonomiska förutsättningar att utveckla och marknadsföra sina produkter samt öka tillverkningen med flera anställda som följd.

Kapitalbristen på Gotland och svårigheterna för mindre företag att skaffa säkerhet för lån vid större nybyggnader och andra investeringar har gjort det svårt för eljest utvecklingsbara företag att expandera. Från folkpartihåll har tidigare föreslagits att en industricenteranläggning skulle placeras i Hemse. Riksdagen har dock avslagit denna motion. Ett positivt beslut hade varit synnerligen motiverat. Av en undersökning, gjord av två rektorer i Hemse rektorsområde, framgår att på 11 år har antalet barn minskat med över 50 % inom 15 församlingar på södra Gotland. Detta hänger samman med minskat befolkningsunderlag i de yngre produktiva åldrarna på grund av avflyttning till följd av bristande sysselsättning.

Industriministern framhåller i årets budgetproposition (bil. 17 s. 92) att "frågan om stöd till kommunala industrilokaler kan icke bedömas fristående från övriga regionalpolitiska åtgärder. – – – Emellertid finner jag det angeläget att redan nästa budgetår införa en möjlighet att i vissa fall ge statligt stöd till kommuner för att i mindre orter i det inre stödområdet uppföra industrilokaler för uthyrning." I tidigare års motioner har vi framhållit att samma problem som finns på orter inom inre stödområdet också finns på Gotland. Det är därför lika angeläget nu som tidigare att Gotland införlivas med inre stödområdet. Härigenom skulle de åtgärder som industriministern aviserade i årets budgetproposition också kunna komma Gotland till del.

Det finns nämligen, såväl på Gotland som i inre Norrland, företag som har bra produkter och god avsättning men som inte kan genomföra planerade investeringar på grund av brist på eget kapital som säkerhet vid en upplåning

I ett sådant fall skulle ett kommunalt byggande med lokaliseringsstöd eller som beredskapsarbete kunna lösa lokalproblemen och därmed också minska företagens investeringskostnader. För mindre orter skulle en sådan lösning kunna få stor betydelse för berörda företags möjligheter att expandera med ökad sysselsättning som följd.

Med stöd av vad som ovan anförts hemställs

1. att riksdagen uttalar att Gotland skall hänföras till inre stödområdet,
2. att riksdagen ger regeringen till känna vad som i övrigt anförts i motionen.

Stockholm den 19 januari 1977

BERNT EKINGE (fp)

KARL-ERIK STRÖMBERG (fp) i Botkyrka

ERIC ENLUND (fp)